

TRABLUSİ, Alâeddin

sec'den dolayı *el-Kûseciyye* diye anıldığı (a.g.e., II, 2024) şeklinde birbirine çelişen bilgiler vermektedir. Alâeddin Ali Esved'in *el-Vikâye*'ye yazdığı şerhin adı *el-İnâye* olup *Mu'inü'l-hükkâm* adlı bir eseri mevcut değildir. Hüsameddin el-Kûsec hakkında Kınalızâde'nin *Tabakât*'inde, *Şekâ'îk* ve zeyilleriyle diğer belli başlı kaynaklarda bilgi bulunamamıştır. *el-İstiğnâ*'nin müellif nüshasıyla karşılaştırılan Süleymaniye Kütüphanesi'nde kayıtlı (Fâtih, nr. 1889) bir nüshasının başında yazar adı Ali b. Halîl et-Trablusî şeklinde açıkça belirtildiği gibi *Mu'inü'l-hükkâm*'in sonunda da (s. 244) kendisine ait *el-Vikâye* şerhine işarette bulunulmuştur. Süleymaniye Kütüphanesi kayıtlarında (Yenicami, nr. 455) Alâeddin et-Trablusî'ye nisbet edilen *Teşnîfü'l-mesma' fi şerhi'l-Mecma'* adlı eser Ahmed b. Muhammed b. Şa'bân et-Trablusî'ye (*Keşfü'z-zunûn*, II, 1600; Ömer Rızâ Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, I, 269), *el-Mukaddimetü'l-'Alâ'iyye fi ma'rifeti tecvidi'l-Kur'ân* ise (Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 69) Ali b. Muhammed et-Trablusî'ye (Brockelmann, *GAL, Suppl.*, II, 452; Ömer Rızâ Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, II, 384, 528) aittir.

BİBLİYOGRAFYA :

Alâeddin et-Trablusî, *Mu'inü'l-hükkâm*, Kahire 1310, s. 2-3, 244; a.mlf., *el-İstiğnâ*, Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 1889, vr. 1^b, 352^b; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1522, 1600, 1745, 2021, 2024; Serkis, *Mu'cem*, II, 1236; Brockelmann, *GAL*, II, 98-99; *Suppl.*, II, 91; *Hediyetü'l-'ârifin*, I, 732; *Fihrisü'l-kütübü'l-mevcûde bi'l-Mektebeti'l-Ezheriyye*, [baskı yeri yok] 1365/1947 (Matbaatü'l-Ezher), II, 273-274; Ömer Rızâ Kehhâle, *el-Müntehab min mahtûâtü'l-Medineti'l-münevvere*, Dımaşk 1393/1973, s. 33; a.mlf., *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, Beyrut 1414/1993, I, 269; II, 384, 439, 528; M. Ahmed Dermika, *Kuđâtü's-şer' ve'l-iftâ' fi Tarâblusi'l-feyhâ' 'abre'l-uşur*, Trablus 1416/1996, s. 155; Ahmet Özel, *Haneî Fıkıh Alimleri*, Ankara 2006, s. 99-100. ABDULLAH KAHRAMAN

TRABLUSİ, Burhâneddin

(bk. SİBT İBNÜ'L-ACEMİ).

TRABLUSİ, Burhâneddin

(برهان الدين الطرابلسي)

Burhânüddin İbrâhîm b. Mûsâ b. Ebî Bekr b. Ali et-Trablusî ed-Dımaşkı (ö. 922/1516)

Hanefî fakihi.

853 (1449) yılında Trablusşam'da doğdu. Şam'da aralarında Kâdilkudât Şerefeddin İbn İd'in (Mûsâ b. Ahmed el-Aclûnî ed-Dımaşkı) bulunduğu bir grup âlim-

den ders okudu. Ardından kadılık görevine tayin edilen bu hocası ile birlikte gittiği Kahire'ye yerleşti. Müeyyidiyye'de Şeyh Selâhaddin et-Trablusî'ye mülâzemet etti. Şeyh Selâhaddin, Eşrefiyye meşihatına tayin edildikten sonra da ondan ayrılmadı. Ayrıca Şemseddin es-Sehâvî, Osman b. Muhammed ed-Diyemî, Sünbâtî gibi hocalardan ders aldı ve Hanefî fıkında önde gelen âlimlerden biri oldu. İlmî birikimi ve saygın kişiliği yanında Türkçe bilmesi dolayısıyla Memlük yöneticileri katında önemli bir yer edindi ve Kaçmâziyye Medresesi'nin meşihatına getirildi. Yetiştirdiği talebeler arasında Şehâbeddin İbnü's-Şelebî (Ahmed b. Yûnus el-Misrî), Muhibbûddin Muhammed et-Türkmânî, Zeynüddin Ömer es-Saîdî, Radyüüddin Muhammed b. Muhammed el-Evcâkî anılmaktadır. Onun mezhepteki yetkinliğini ifade etmek için kaynaklarda imam ve allâme gibi unvanlar yanında "en-Nu'mânü's-sânî" (ikinci Ebû Hanîfe) tabiri de kullanılmıştır. 915 (1510) yılında hacca giden Trablusî, bir müddet Mekke'de mücâvir kaldıktan sonra döndüğü Kahire'de 14 Zilkade 922 (9 Aralık 1516) tarihinde vefat etti ve Karâfe Kabristanı'na defnedildi.

Eserleri. 1. *el-İs'âf fi ahkâmi'l-evkâf*. Hassâf ve Hilâl b. Yahyâ er-Re'y'in *Ahkâmü'l-vakf* adlı kitaplarındaki bilgiler kısaltılıp ilâvele yapılmak suretiyle telif edilmiştir. Trablusî, Hassâf'ın eserinin vakıf ahkâmı konusunda temel bir eser olduğunu, fakat tekrarlar, ayrıntılar ve çok sayıdaki bölüm dolayısıyla hacminin arttığını, bu kitaptaki temel bilgileri ve burada olmayıp Hilâl b. Yahyâ'nın eserinde bulunan mâlûmatı ihtiva edecek şekilde eseri ihtisar edip birçok meseleyi eklemek suretiyle yeniden düzenlediğini belirtir. Vakıf ahkâmına dair daha önce yazılan kitaplardaki bilgileri derli toplu şekilde vermesi, tertibinin güzelliği, dilinin sadeliği, müftâbih görüşleri esas alması gibi sebeplerle çok tutulan ve çok sayıda yazma nüshası günümüze ulaşan *el-İs'âf*'in çeşitli baskıları yapılmıştır (Bulak 1292; Kahire 1320; Beyrut 1401/1981; Mekke 1986). Eser, Benoît Adda ve Elias D. Ghaliounghi tarafından *Droit musulman, le wakf* adlı kitap içinde (Alexandria 1893) kısmen Fransızca'ya tercüme edilmiştir. Emel Muhammed Selâme el-Adâliyye, Ürdün Üniversitesi'nde yüksek lisans tezi olarak eseri neşre hazırlamıştır (Amman 1993). 2. *Mevâhibü'r-rahmân fi mezhebi'n-Nu'mân*. İki cilt halindeki bu eser (Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 1226) Muzafferüddin İbnü's-Sââtî'nin *Mecma'u'l-bahreyn*'inin metodu ile yazılmış ve müellifi tarafından *el-Burhân şerhu Mevâhibü'r-rahmân* adıyla şerhedilmiştir (Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 1840; Serez, nr. 690; Yenicami, nr. 478; iki eserin yazma nüshaları için ayrıca bk. Brockelmann, *GAL, Suppl.*, II, 94-95).

BİBLİYOGRAFYA :

Burhânedin et-Trablusî, *el-İs'âf fi ahkâmi'l-evkâf*, Beyrut 1401/1981, s. 5-6; Sehâvî, *ed-Dev'ü'l-lâmi'*, I, 178; V, 140; X, 179; Abdülkâdir el-Ayderûsî, *en-Nûrû's-sâfir 'an ahbâri'l-kamî'l-'âşir* (nşr. Mahmûd el-Arnaût v.dğr.), Beyrut 2001, s. 162; Gazzî, *el-Kevâkibü's-sâ'ire*, I, 112; *Keşfü'z-zunûn*, I, 85; II, 1895; Tûnekî, *Mu'cemü'l-muşannifin* (nşr. Sıddîk Kemâl el-Mekkî), Beyrut 1344/1925, IV, 454-455; Serkis, *Mu'cem*, II, 1235; Brockelmann, *GAL*, II, 101; *Suppl.*, II, 94-95; *Fihrisü'l-kütübü'l-mevcûde bi'l-mektebeti'l-Ezheriyye*, [baskı yeri yok] 1365/1947, II, 99; *Hediyetü'l-'ârifin*, I, 25; Temimî, *et-Tabakâtü's-seniyye*, I, 243-244; J. Schacht, *An Introduction to Islamic Law*, Oxford 1964, s. 264; a.e.: *İslâm Hukukuna Giriş* (trc. Mehmet Dağ - Abdülkâdir Şener), Ankara 1977, s. 293; Ahmet Özel, *Haneî Fıkıh Alimleri*, Ankara 2006, s. 116; a.mlf., "et-Tarâblusî, Burhânüddin", *Mv.ACÜ*, XVIII, 427-428; *Mu'cemü'l-mahtûâtü'l-mevcûde fi mektebâti İstânbül ve Ânahtûlî* (haz. Ali Rıza Karabulut) [baskı yeri ve tarihi yok], I, 49.

ABDULLAH KAHRAMAN

TRABLUSŞAM

(طرابلس الشام)

Lübnan'da
tarihî bir liman şehri.

Lübnan'ın kuzey kıyılarında günümüzdeki Suriye sınırlarına yakın bir noktada Kâdişâ (Ebûali) adlı küçük bir akarsu vadisinde ve onun denize döküldüğü yerdeki tepelik alan üzerinde kurulmuştur. Şehrin adı Grekçe Tripolis'ten gelir. Arapça kaynaklarda Tarabulus / Atrabulus şeklinde kaydedilir. Fenikeliler tarafından kurulan şehrin ilk adı konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmektedir. Grek idaresi döneminde üç mahalleden ibaret bir yerleşim birimi olması dolayısıyla "üç şehir" mânasındaki Tripolis adını aldığı belirtilmektedir. Bu üç yerleşim birimi bölgeye gelen Surlular, Saydalılar ve Ervâdlılar tarafından iskân edilmişti. Şehrin kuruluş tarihiyle alakalı kesin bilgiler bulunmamakla birlikte arkeolojik kanıtlar milâttan önce VIII-VII. yüzyıllara kadar gider. Bir müddet Pers hâkimiyetinde kalan şehir, kaynaklarda ilk defa milâttan önce 351 yılı civarında önemli bir Fenike şehri diye kaydedilir; ayrıca Büyük İskender'in milâttan önce 333'teki İssos savaşı vesilesiyle de ismi geçer. Milâttan